

«Διδακτικά Σενάρια με χρήση εργαλείων ΤΠΕ στην ενότητα της Διατροφής της Οικιακής Οικονομίας»

Βασταρδή Μαρία¹, Παπαναστασάτου Ευσταθία²

¹Καθηγήτρια Οικιακής Οικονομίας, 6^ο Γυμνάσιο Γαλατσίου

vastardimaria@gmail.com

²Καθηγήτρια Οικιακής Οικονομίας, 1^ο Γυμνάσιο Ηλιούπολης

papanastasatou@yahoo.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να παρουσιαστούν παραδείγματα διδακτικών σεναρίων που αξιοποιούν τις ΤΠΕ και τα εργαλεία web 2.0 στην ενότητα της Διατροφής του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας του Γυμνασίου. Η συνεργασία μαθητών και εκπαιδευτικών για την εκπόνηση εργασιών με τη χρήση του Διαδικτύου εξελίσσονται ραγδαία τα τελευταία χρόνια και το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας ενσωματώνεται δημιουργικά καλύπτοντας σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες. Παραδοσιακές και σύγχρονες θεωρίες μάθησης στηρίζουν την δημιουργία των παρόντων διδακτικών σεναρίων όπως η θεωρία του συμπεριφορισμού, του εποικοδομισμού και της συμμετοχής σε κοινωνικές ομάδες. Για την εφαρμογή των παιδαγωγικών θεωριών αξιοποιήθηκαν λογισμικά παρουσιάσεων, υπολογιστικά φύλλα, ηλεκτρονικές ερωτήσεις αξιολόγησης κλειστού τύπου (hotpotatoes) ηλεκτρονικοί πίνακες δημοσιεύσεων (padlet), τρισδιάστατες παρουσιάσεις (prezi & zooburst), τηλεδιασκέψεις (skype) και το πρόγραμμα αδερφοποίησης ευρωπαϊκών σχολείων etwinning.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Διδακτικά σενάρια, Διατροφή, Εργαλεία web 2.0, Ομαδοσυνεργατικά, Οικιακή Οικονομία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα διδακτικά σενάρια τα οποία επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν σχεδιάστηκαν με γνώμονα το ρόλο της Οικιακής Οικονομίας ως αναπτυξιακού παράγοντα των δεξιοτήτων ζωής. Η διδασκαλία της Οικιακής Οικονομίας είναι προσανατολισμένη στην απόκτηση δεξιοτήτων ζωής, μέσω της εποικοδομητικής επεξεργασίας πληροφοριών και εμπειριών. Η Οικιακή Οικονομία, είναι η επιστήμη η οποία αξιοποιεί, αναπτύσσει και οργανώνει τις ανθρώπινες ικανότητες και τα υλικά αγαθά για την παρούσα και τη μελλοντική ευημερία του ατόμου, της οικογένειας, της κοινότητας και των κοινωνικών ιδρυμάτων (Αποστολόπουλος, 2009). Συνεπώς, αφού η Οικιακή Οικονομία έχει ως στόχο την ανάπτυξη ικανοτήτων, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής, έχει ως επιδίωξη και την ανάπτυξη σύγχρονων δεξιοτήτων ζωής ενισχύοντας την συνεργατική μάθηση και την χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Κατά τον σχεδιασμό των συγκεκριμένων διδακτικών σεναρίων ακολουθήθηκε η στοχοθεσία κατά Bloom, μέσω της οποίας ο μαθητής παροτρύνεται να θυμάται, να κατανοεί, να εφαρμόζει, να αναλύει, να αξιολογεί και να δημιουργεί. Εφαρμόστηκαν βασικές αρχές της κονστрукτιβιστικής

θεωρίας σύμφωνα με τον Burbules, δηλαδή η ενθάρρυνση συνεργατικών δραστηριοτήτων που προωθούν την ενεργητική και ανακαλυπτική μάθηση, ο σεβασμός στη διαφορετική προσέγγιση, η έμφαση στις «αυθεντικές» προβληματικές καταστάσεις (Burbules, 2000). Τέτοιου είδους προσεγγίσεις και πρακτικές θεωρούνται το πλέον κατάλληλο θεωρητικό πλαίσιο για να στηριχθεί η συνεργατική μέθοδος. Σύμφωνα με έρευνες σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και σε διαφορετικά θεματικά-διδασκτικά πεδία έχει διαπιστωθεί η θετική συνεισφορά της συνεργατικής μάθησης (Slavin, 1991). Τα σενάρια στοχεύουν στην κατάκτηση της γνώσης από τους μαθητευόμενους σε ένα περιβάλλον που ευνοεί τη συλλογική επικοινωνία και την κοινωνική αλληλεπίδραση, όπως υποστηρίζει ο Vygotsky, όπου ο καθηγητής έχει ρόλο υποστηρικτικό και καθοδηγητικό. Ειδικότερα, τα διδακτικά σενάρια που αναπτύχθηκαν βασίστηκαν στις εξής θεωρίες μάθησης:

- Διαδικασία πρόσκτησης της γνώσης – συμπεριφορισμός (J.B. Watson, E. L. Thorndike, B. F. Skinner, I. Pavlov) καθώς με την χρήση του λογισμικού «Hotpotatoes» οι μαθητές αξιολογούν τις γνώσεις με ερωτήσεις ανατροφοδότησης.
- Διαδικασία δημιουργίας της γνώσης (J. Piaget, J. Bruner) - εποικοδομισμός, επιστημονική σκέψη, επαλήθευση ή διάψευση, εμπύχωση, πολλαπλές αναπαραστάσεις, κοινωνιογνωστική σύγκρουση μέσω της παρατήρησης εικόνων, έργων τέχνης με θέμα την διατροφή και διεξαγωγής συμπερασμάτων μετά από συζήτηση στις ομάδες.
- Αποτέλεσμα της συμμετοχής σε κοινωνικές ομάδες (L. Vygotsky, Doise & Mugny, E. Wenger) με συγκεκριμένα πολιτισμικά πλαίσια μέσω της συνεργασίας των μαθητών με τη βοήθεια του Web 2.0 με πολλαπλούς τρόπους.

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται δύο διδακτικά σενάρια του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας με θέματα, τα διατροφικά προβλήματα της εφηβικής ηλικίας και τις διατροφικές συνήθειες των προγόνων μας και τα οφέλη της Μεσογειακής Διατροφής. Τα σενάρια ακολουθούν τους βασικούς κανόνες δομής που απαιτούνται ώστε να επιτελούν τους διδακτικούς, παιδαγωγικούς και κοινωνικούς τους στόχους. Έχουν ταυτότητα, χαρακτηρίζονται από σαφήνεια και ευδιάκριτη δομή, προσδιορίζουν με σαφήνεια τους επιδιωκόμενους στόχους, συνοδεύονται από αναλυτικά και εύστοχα διατυπωμένα φύλλα εργασίας και προσδιορίζουν τα μέσα και τη διαδικασία αξιολόγησης των μαθητών και της εκπαιδευτικής διαδικασίας που ακολουθείται.

ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: «Τα διατροφικά προβλήματα της εφηβικής ηλικίας»

Το πρώτο σχέδιο μαθήματος έχει κύριο στόχο την πρόληψη των διατροφικών διαταραχών στην ηλικία της εφηβείας, την πρόληψη ενός προβλήματος που είναι αρκετά σύνηθες στην ηλικία της εφηβείας. Για την ανάπτυξη του σεναρίου αξιοποιήθηκε το λογισμικό παρουσιάσεων Prezi. Το σχέδιο μαθήματος απευθύνεται στους μαθητές της Β' Γυμνασίου και έχει διάρκεια μιας διδακτικής ώρας. Σκοπός του διδακτικού σεναρίου ως προς το διδακτικό αντικείμενο είναι να ευαισθητοποιηθούν οι έφηβοι και να αναγνωρίσουν ότι οι διατροφικές διαταραχές μπορεί να αποτελούν πρόβλημα υγείας των εφήβων και όχι αποκλειστικά ένα θέμα αισθητικής. Σκοπός ως προς τη χρήση Τ.Π.Ε. είναι οι μαθητές να εξοικειωθούν με ηλεκτρονικές πλατφόρμες, οι οποίες παρακινούν το ενδιαφέρον του μαθητή για αυτενέργεια, ώστε να

επιτευχθεί η γνώση μέσω του αναστοχασμού, επαναφέροντας στην μνήμη του παλαιότερες γνώσεις σχετικές με τη δομή ενός υγιούς διαιτολογίου. Τα εργαλεία Τ.Π.Ε. που χρησιμοποιήθηκαν είχαν ως στόχο την οικοδόμηση της γνώσης και όχι απλά την αναπαραγωγή της. Στο σενάριο υπάρχει σύνδεση ως προς το περιεχόμενο με το μάθημα της Α'τάξης γυμνασίου, όπου οι μαθητές ξανασυζητούν τις ομάδες τροφίμων και τα οφέλη τους. Το σχέδιο προϋποθέτει επιπλέον και δεξιότητες όπως η χρήση λογισμικών και η σύνδεση με το διαδίκτυο, αλλά και δεξιότητες που αναπτύσσονται μέσα στην τάξη, όπως πρόβλεψη, διατύπωση απόψεων, παρατήρηση, επιβεβαίωση και συμπέρασμα. Επιπλέον προϋπόθεση για την ενεργό συμμετοχή όλων των μαθητών στη διαδικασία είναι η εμπλοκή τους στο παρελθόν σε ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες.

ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: «Οι διατροφικές συνήθειες των προγόνων μας και τα οφέλη της Μεσογειακής Διατροφής»

Το επόμενο διδακτικό σενάριο απευθύνεται σε μαθητές Β' Γυμνασίου και έχει διάρκεια τεσσάρων διδακτικών ωρών. Στο διδακτικό σενάριο για τις διατροφικές συνήθειες σκοπός ως προς το αντικείμενο διδασκαλίας είναι οι μαθητές να αναγνωρίσουν τη σχέση ανάμεσα στις διατροφικές συνήθειες του παρελθόντος και του Μεσογειακού μοντέλου διατροφής. Στοχεύει επιπλέον στην ενίσχυση της αρχής της εποπτικότητας ώστε να διευκολυνθούν οι μαθητές στην κατανόηση του μαθήματος και στη διεξαγωγή συμπερασμάτων μετά από παρατήρηση έργων τέχνης. Το περιεχόμενο του σεναρίου συνδέεται με την ύλη της Α'τάξης γυμνασίου, όπου οι μαθητές έχουν διδαχθεί το μοντέλο της Μεσογειακής διατροφής και έτσι δίνεται η ευκαιρία επανάληψης και σύνδεσής του με τον ελληνικό πολιτισμό. Το σενάριο προϋποθέτει επιπλέον δεξιότητες από τους μαθητές τις οποίες διαθέτουν από την Α'τάξη, όπως την εξοικείωση με τη χρήση εκπαιδευτικών λογισμικών και την αξιοποίηση του διαδικτύου και τη διαδικασία πρόβλεψη, διατύπωση απόψεων, παρατήρηση, επιβεβαίωση και συμπέρασμα. Προϋπόθεση είναι επίσης η εξοικείωση με την ομαδοσυνεργατική μάθηση.

Κατά την πρώτη διδακτική ώρα ο μαθητής επιδιώκεται να ανακαλύψει τις διατροφικές συνήθειες στα Αρχαία και Βυζαντινά χρόνια, να συνδυάσει τη διατροφή με την τοπική ιστορία και να διευρύνει την κοινωνικοποίησή του συνεργαζόμενος. Κατά τη δεύτερη διδακτική ώρα ο μαθητής επιδιώκεται να βελτιώσει τις γνώσεις του σχετικά με τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών, διερευνώντας ψηφιακές εκπαιδευτικές πηγές, να μάθει επιπλέον να κάνει αναζήτηση με βάση μια συγκεκριμένη μεθοδολογία σε αξιόπιστους δικτυακούς τόπους. Ο μαθητής ενισχύεται ώστε να μάθει να συγκρίνει και να ταξινομεί τις πληροφορίες. Κατά την τρίτη διδακτική ώρα ο μαθητής επιδιώκεται να γνωρίσει την ελληνική παραδοσιακή διατροφή, να μελετήσει την πυραμίδα της Μεσογειακής διατροφής και να ευαισθητοποιηθεί σε θέματα γύρω από την προάσπιση της υγείας του. Στην τέταρτη διδακτική ώρα ο μαθητής επιδιώκεται να αντιληφθεί τη σημασία του πρωινού γεύματος, να σχεδιάσει ημερήσια γεύματα με βάση τη Μεσογειακή διατροφή και να εξοικειωθεί με τις δυνατότητες των εργαλείων web 2.0.

Σχετικά με τις μεθόδους και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται, κατά τη διάρκεια μιας διδακτικής ώρας ακολουθείται η εξής δομή: αφόρμηση - επεξεργασία - ανάλυση - ανάπτυξη του θέματος, συζήτηση με βάση τους επιμέρους διδακτικούς στόχους - αποτίμηση - συμπεράσματα. Ειδικότερα οι τεχνικές που αξιοποιούνται είναι ο καταιγισμός ιδεών για την διατύπωση

υποθέσεων, η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, η αποκαλυπτική και διερευνητική μέθοδος με την επαφή των μαθητών με τη νέα γνώση και η μετωπική διδασκαλία στην παρουσίαση της νέας γνώσης με τη χρήση του λογισμικού powertoointκαι ο παρωθητικός κατευθυνόμενος διάλογος για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων.

Οι μαθητές διατυπώνουν τις απόψεις και τις ιδέες τους και λειτουργούν ομαδικά με αποτέλεσμα να ενισχύεται το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή και συνεργασία. Ανασύρουν ήδη κατακτημένες γνώσεις και τις συσχετίζουν με τις νεότερες. Ο βαθμός δυσκολίας του μαθήματος είναι μέτριος καθώς για το μέσο όρο των μαθητών οι γνώσεις υπάρχουν από παλαιότερα μαθήματα και γνωστικά το αντικείμενο κατακτάται με την ενεργό συμμετοχή των μαθητών.

Οι μαθητές μετά το πέρας του μαθήματος μπορούν να ελέγξουν τις γνώσεις τους με τη βοήθεια ερωτήσεων ανοικτού τύπου και κλειστού τύπου από το λογισμικό HotPotatoes. Η χρήση της πλατφόρμας Padlet δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να μοιραστούν τις εργασίες τους καθώς και να συνεργαστούν και με άλλα σχολεία πάνω στο θέμα των διατροφικών συνηθειών και να σχεδιάσουν από κοινού ένα ερωτηματολόγιο διατροφικών συνηθειών. Επιπλέον, αξιοποιώντας ένα πρόγραμμα Excel και το GoogleDriveοι μαθητές μπορούν να τις επεξεργαστούν στατιστικά πληροφορίες που έχουν συγκεντρώσει ταυτοποιώντας τους παράγοντες που έμαθαν ότι συνδέονται περισσότερο με τις διατροφικές τους επιλογές. Η επικοινωνία μεταξύ σχολείων δεν περιορίζεται στα όρια ενός σχολικού συγκροτήματος, αλλά μέσα από τις δυνατότητες των προγραμμάτων E-twinningεπιτυγχάνεται η συνεργασία ανάμεσα σε σχολεία ευρωπαϊκών χωρών(όπως εμφανίζεται στο σχήμα 1), αναζητώντας κάτι παραδοσιακό αλλά και ταυτόχρονα πρωτότυπο και καινοτόμο κοινό εκπαιδευτικό προϊόν.Τέλος, για την επιτυχή συνεργασία ανάμεσα στις ευρωπαϊκές σχολικές μονάδες αξιοποιείταικαι το λογισμικό τηλεδιασκέψεων Skypeπου δίνει τη δυνατότητα άμεσης ανταλλαγής πληροφοριών σε συνδυασμό με φύλλα εργασίας που ενισχύουν την επικοινωνία των μαθητών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μέσω της διδασκαλίας της Οικιακής Οικονομίας με την αξιοποίηση των ΤΠΕ ενισχύεται ο εκσυγχρονισμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας πάνω σε θέματα που άπτονται την καθημερινή ζωή των μαθητών ενώ ταυτόχρονα καλλιεργείται ο ψηφιακός εγγραμματοςμός. Η χρήση των ΤΠΕ στην διδακτική της ενότητας της Διατροφής του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας μεγιστοποιεί την κατάκτηση διδακτικών στόχων μέσω της οπτικοποίησηςκαι της κατασκευής του διδακτικού αντικειμένου από τους μαθητές. Τέλος, η χρήση των ΤΠΕ στην διδακτική της Οικιακής Οικονομίας βελτιώνει την κοινωνικοποίηση των μαθητών καθώςπαρέχονται ευκαιρίες συνεργασίας και με μαθητές άλλων σχολείων ενώ ταυτόχρονα συμβάλει στην εξοικονόμηση διδακτικού χρόνου καθώς προγραμματισμένες διαδικασίες φέρνουν τους μαθητές άμεσα σε επαφή με το γνωστικό αντικείμενο και ενισχύουν την ενεργό συμμετοχή τους.

Σχήμα 1: Χρήση του «padlet» κατά την αξιοποίηση προγράμματος Etwinning

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τη Σχολική Σύμβολο Δήμητρα Μακρή για την συνεχή ενθάρρυνση, την καθοδήγηση και την επιμόρφωση που μας παρέχει ώστε να χρησιμοποιούμε αποτελεσματικά τις ΤΠΕ στη διδασκαλία της Οικιακής Οικονομίας.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αποστολόπουλος, Κ. (2009). *Οικιακή Οικονομία*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνοεκδοτική.

ΙΤΥΕ Διόφαντος – Διεύθυνση Επιμόρφωσης και Πιστοποίησης (2011). *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη*. Τεύχος 1. Γενικόμέρος. Β' έκδοση Αναθεωρημένη και Εμπλουτισμένη. Πάτρα. σσ 34 - 42

Παπαδοπούλου, Ε., Ζουμπουλιά, Ε., (2007). Φυσική κατάσταση και λιπιδαιμικό προφίλ σε παιδιάγυμνασίου: δεδομένα από την έρευνα HELENA *hysical fitness and lipidemic profile in high school children: data from the HELENA study*, Πτυχιακή μελέτη, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Ματσαγγούρας, Η. (2011). *Μεθοδολογία των Βιωματικών Δράσεων στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ενημερωτική Συνάντηση Στελεχών Εκπαίδευσης.

Κασσωτάκης, Μ., Φλουρής Γ. (2002). *Μάθηση και Διδασκαλία: Σύγχρονες απόψεις για τις διαδικασίες μάθησης και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας*. Αθήνα. σσ. 122-178

Burbules, N. (2000). Constructivism: Moving beyond the impasse. In D.C. Phillips (Ed.), *Constructivism in education: National society for the study of education (NSSE) yearbook*, pp.308-330. Chicago: University of Chicago Press.

Slavin, R (1991). Synthesis of research on cooperative learning. *Educational Leadership*, 48, pp 71-82

Webb, N. M. (1989). Peer interaction and learning in small groups. *International Journal of Educational Research*, 13, pp. 21-39.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Σύνδεσμοι που αξιοποιήθηκαν κατά την εκτέλεση των διδακτικών σεναρίων:

<https://live.etwinning.net/projects/project/63379>
<https://live.etwinning.net/projects/project/115545>
https://prezi.com/_4cfetxlmxb9/presentation/
http://www.zooburst.com/zbook-viewer-embed.php?book_id=zb01_531c9a3ae6b3d&bw=600&bh=438&fw=600&fh=538
<http://padlet.com/papanastasatou/FoodArt>
<http://padlet.com/papanastasatou/CelineNicolas>
<http://padlet.com/papanastasatou/breakfast>
<https://googledrive.com/host/0B-Ne2ZYymf6FQWU2U1B2Mzd1cnM>
<https://9cec9e8349659af6938f4637e1e73d5b0199455a.googleusercontent.com/host/0B7avpdG6lAWSQ2RmbGdMaUp1MWs>
<http://ecohomeproject.blogspot.gr/>
<http://vastsch.blogspot.com/>
<http://akoutelida.wikispaces.com/5.+%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%AE>